

הגדה

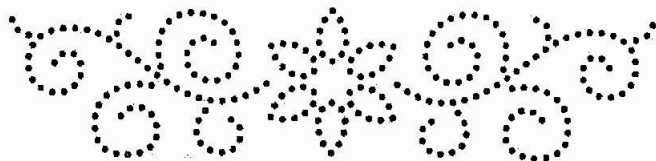
של

פסח

שמחה רבה, שמחה רבה, אניב הגיע, פסח בא
תפרו לי בגד עם כיסים
מילאו כיסי באגוזים
שאל אשאל ארבע קושיות
שתה אשתה ארבע כוסות
שמחה רבה,
וכוס גדולה אימי תביא לאליהו הנביא.
שמחה רבה.

י. אדמון

הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם רֵאשׁ חֳדָשִׁים,
רֵאשׁוֹן הוּא לָכֶם לְכָל חֳדָשֵׁי הַשָּׁנָה,
חֹדֶשׁ הָאָבִיב.

וּבַחֹדֶשׁ הָאָבִיב

בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר בּו זְמַן חֲרוּתֵנוּ.

וְהָיָה הַיּוֹם הַזֶּה לָכֶם לְזִכְרוֹן

וּחֲגוּתֶם אוֹתוֹ לְדוֹרוֹתֵיכֶם חֶקֶת עוֹלָם תִּחְגְּהוּ,

כִּי בַעֲצֵם הַיּוֹם הַזֶּה הוֹצֵאתִי אֶת עַבְאוֹתֵיכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם.

הַיּוֹם הַיִּיתֶם לְעַם.

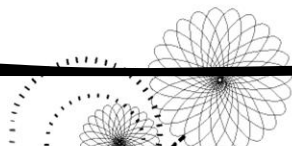
שמות – י"ב.

הִנֵּה הַסֵּתִיו עָבַר, הַגֶּשֶׁם חָלַף הַלֵּךְ לוֹ
הַנְּצָנִים נִרְאוּ בְּאֶרֶץ,
עַת הַזְמִיר הִגִּיעַ וְקוֹל הַתּוֹר נִשְׁמַע בְּאֶרְצֵנוּ.
הַתְּאֵנָה חֲנֻטָּה פְּגִיָּה וְהַגְּפָנִים סְמָדָר נִתְּנוּ יָרִיחַ.

(שיר השירים, ב')

פְּנֵה הַגֶּשֶׁם-הַלֵּךְ הַלֵּךְ לוֹ
עֵנָן רִקִּיעַ-חֵלֶף הַלֵּךְ לוֹ
פְּנֵי אֲדָמָה, בְּאוֹר חֲמָה
שִׁיבּוּלִים זִקְפוּ רֵאשֵׁיהֶם בַּקְּמָה
בְּנֵי הָרִים זֶה אֵל זֶה בְּרֵמָה יִשׁוּדְרוּ:
שְׁלוֹם שְׁלוֹם, הָאֵת הָאֵת אֲבִיב הַיּוֹם!
(מִתִּיתֵיהוּ שְׁלוֹם)

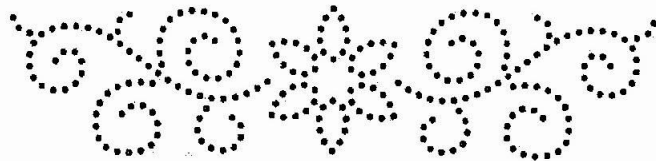
איך יודעים שבא אביב?

מסתכלים סביב סביב
ואם רואים שאין עוד בוץ
בשבילים,

ואם רואים שנעלמו המעילים,
ואם פרג ואם חרצית לכבוד החג קישטו ארצי
אז יודעים שבא אביב.

איך יודעים שבא אביב?

מסתכלים סביב סביב
ואם רואים המון ידיים חרוצות
נושאות סלים כבדים עם יין ומצות,
ואם שרים " שמחה רבה , שמחה רבה , אביב הגיע פסח בא"
אז יודעים שבא אביב שבא אביב
אז יודעים שבא אביב.
דתיה בן דור.

אנשים טובים נעמי שמר

תפקחו את העיניים, תסתכלו סביב
פה ושם נגמר החורף ונכנס אביב
בשדה ליד הדרך יש כבר דגניות
אל תגידו לי שכל זה לא יכול להיות

מעבירים בין הנוכחים ענפי הדר (או פרח אביב ריחני)
ומתבשמים מריחו
ומברכים:

ברוכים אנו שלא חסר בעולמנו כלום
יש בו אנשים טובים ואינלעות טובים
שגם בני אדם יודעים להענת מהם.

אנשים טובים באמצע הדרך
אנשים טובים מאוד
אנשים טובים יודעים את הדרך
ואיתם אפשר לצעוד

כּוֹס רֵאשׁוֹן

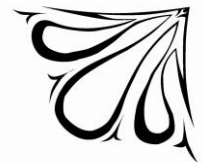
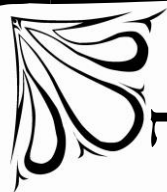
כּוֹס שֶׁל בְּרָכָה
נִשָּׂא לְבִשׁוּרֵת הָאָבִיב,
לְהַנִּיץ הַנִּיּוֹצָנִים,
לְתַנוּבַת הַשְּׂדֵה
לְתַבּוּאָה תְּדַשָּׁה,
לְאֲכוּל מִפְרִייהָ לְשׁוֹבְעֵי!
וְעַל אֶרֶץ חֲמֵדָה טוֹבָה וְרַחֲבָה

הָאֵל לַחֲמַא עֲנִיָא

זהו לחם העוני,
שאכלו אבותינו
בארץ מצרים.
כל רעב יבוא ויאכל,
כל נצרך יבוא ויפסח.
השנה כאן,
לשנה הבאה בארץ ישראל.
השנה עבדים,
לשנה הבאה
בני חורין.
" כל עוד כך הם פני הדברים מי
יכול לאמר שהוא באמת בן חורין?"

דִּי אֶכְלוּ אֲבֹתֵנָא
בְּאַרְעָא דְּמִצְרַיִם
כָּל דְּכַפִּין – יִיתִי וְיִכֹּל
כָּל דְּעֲרִיךְ יִיתִי וְיִפְסַח
הַשָּׁתָּא אֲנַחְנוּ, גְּאֵלֵי יִשְׂרָאֵל
לְשָׁנָה הַבָּאָה כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל
הַשָּׁתָּא עֲבָדֵי – לְשָׁנָה הַבָּאָה
בְּנֵי חוֹרִין.

* (כָּל שֶׁלֹא אָמַר שְׁלֹשָׁה דְבָרִים אֱלוֹ בַּפֶּסַח

לֹא יֵצֵא יְדֵי חוּבָתוֹ.

וְאֵלוֹ הֵן:

פֶּסַח ❧ מִצֵּה ❧ וּמָרֹר

פֶּסַח

שָׁהִינוּ אֲבוֹתֵינוּ אוֹכְלִים בְּזִמְנֵי שְׁבִית הַמִּקְדָּשׁ קָיָם

עַל שׁוֹם מָה?

עַל שׁוֹם שֶׁפֶּסַח הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עָל בֵּיתֵי אֲבוֹתֵינוּ בְּמִצְרַיִם.

מִמְצָרִים, וְלֹא יָכֻלוּ לְהַתְמַהֵמָה

וְגַם צָדָה לֹא עָשׂוּ לָהֶם." (שלוש

המצות על השולחן מסמלות את מורכבות החברה היהודית).

• יִהְיֶה

מִצָּדָה, זֶה שְׂאֵנוּ אוֹכְלִים

עַל שׁוֹם מָה?

עַל שׁוֹם שְׁלֹא הִסְפִּיק בְּצֶקֶם
שֶׁל אֲבוֹתֵינוּ לְהַחְמִיץ,

שְׂנֵאָמַר:

"וַיֵּאָפוּ אֶת הַבֶּצֶק אֲשֶׁר

הוֹצִיאוּ מִמִּצְרַיִם עֲגוֹת

מִצּוֹת, כִּי לֹא חֲמֵץ, כִּי גוֹרְשׁוּ

קְעֵרַת הַפֶּסַח

- **ביעה** – סמל של אבל על חורבן בית המקדש לזכר “קרבן חגיגה”. ביטוי לגעגוע לאנשים יקרים שאינם עוד עמנו.
- **מרור** – מרור זה שאנו אוכלים על שום מה? על שום שמררו המצרים את חיי אבותינו במצרים. שנאמר: וימררו את חיהם בעבודה קשה, בחמר ובלבנים ובכל עבודה בשדה.
- **חרוסת** – נועדה להזכיר לנו את עבודת הפרך (חרס – טיט) שעבדו אבותינו ביצירת לבנים בהיותם עבדים במצרים.
- **כרפס** – מעין מתאבן המעורר את תאבונם של הסועדים, מסמל את ההתחדשות והחירות מוטבל ברוטב השעבוד והעצב.
- **זרוע** – זכר לקורבן הפסח שנהגו להקריב בבית המקדש, ולזכר “הזרוע הנטויה” שבה הוציא האל את בני ישראל ממצרים.

נאכל דג, סלט ומרק.

מה נשתנה הלילה הזה

מכל הלילות?
מה עוד נשתנה?

שבכל הלילות אנו אוכלים חמץ ומצה.

הלילה הזה - כלו מצה.

שבכל הלילות אנו אוכלים שאר ירקות

הלילה הזה - כלו מרור.

שבכל הלילות אין אנו מטבילין אפילו פעם אחת,

הלילה הזה - שתי פעמים.

שבכל הלילות אנו אוכלים בין יושבים ובין מסבים,

הלילה הזה - כלנו מסבים.

לשאל- להיות חופשי!

קל יותר לדון אדם עפ"י שאלותיו מאשר עפ"י תשובותיו. וולטר. המאה ה-18

*כִּנְגֵד אֶרְכָּעָה בְּנִים דְּבָרָה תּוֹרָה. " מדריך חינוכי להורה היהודי" – כיצד?

אָחַד חֲכָם, וְאָחַד רָשָׁע, וְאָחַד תָּם, וְאָחַד שְׂאִינוּ יוֹדַע לְשִׂאוֹל.

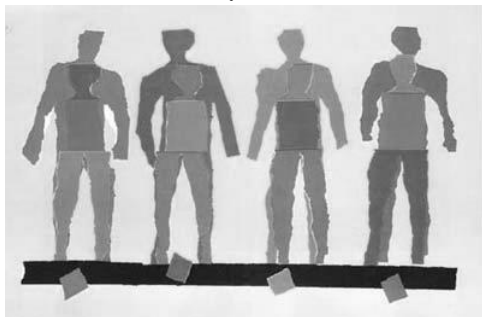
חֲכָם מָה הוּא אוֹמֵר?

מָה הָעֲדוּת וְהַחֲקִים וְהַמְשָׁפְטִים אֲשֶׁר עָוָה יי

אֲלֵהֵינוּ אֶתְכֶם? (יודע לשאול שאלת מהות)

וְאִף אֶתָּה אָמַר לוֹ כְּהַלְכוֹת הַפְּסָח:

אֵין מִפְטִירֵין אַחַר הַפְּסָח אֲפִיקוֹמֵן.

רָשָׁע מָה הוּא אוֹמֵר? (אינו מעוניין בסיפור של הוריו)

מָה הָעֲבֹדָה הַזֹּאת לְכֶם?

לְכֶם – וְלֹא לוֹ. וְלִפִּי שְׂהוּצִיא אֶת עֵצְמוֹ מִן הַכָּלָל

כְּפַר בְּעֵקֶר. וְאִף אֶתָּה הִקְהָה אֶת שְׁנֵיו וְאָמַר לוֹ:

בְּעֵבוֹר זֶה עָשָׂה יי לִי בְּצִאתִי מִמִּצְרַיִם. לִי – וְלֹא

לוֹ. אֵילוּ הָיָה שָׁם, לֹא הָיָה נִגְאָל.

תם מָה הוּא אוֹמֵר? מַה זֹאת? (מגיע לסדר ללא

דעות קדומות אך עם סקרנות- יכול השתוממות)

וְאִמְרַת אֱלֹוֹ: בְּחֹק יָד הוֹצִיאָנוּ יי מִמִּצְרַיִם,

מִבֵּית עֲבָדִים.

וְשִׂאֵינוּ יוֹדֵעַ לְשִׂאוֹל -

אֵת פֶּתַח לוֹ, "את בטח בו" הרב אלקבץ

שֶׁנֶּאֱמַר: וְהִגַּדְתָּ לְבִנְךָ בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר,

בְּעִבּוֹר זֶה עָשָׂה יי לִי בְּצֵאתִי מִמִּצְרַיִם.

החוכמה הגדולה שבכל החוכמות-

לְבַלִּי לִהְיוֹת חֶכֶם כָּלֵל.

רק להיות תם וישר בפשיטות.

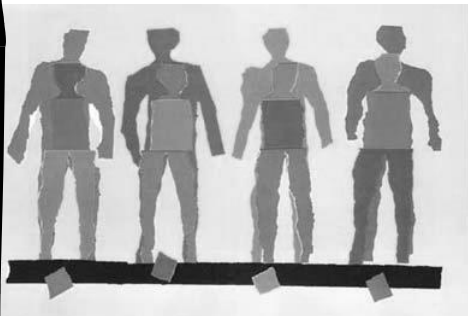
ר' נחמן מברסלב.

אֹהֵב אֲנִי אֵת הַרְשָׁעֵי הַיְדוּעֵי שֶׁהוּא רָשָׁע יוֹתֵר

מֵאֲשֶׁר אֵת מִצְדִּיק הַיּוֹדֵעַ שֶׁהוּא צְדִיק"

החווה מלובלין

והרשע בתור אישה
תפס מרשעת איומה

וזה שלא ידע לשאול
לקח את היפה מכל
שילב ידו בתוך ידה
וחזר איתה להגדה
שילב ידו בתוך ידה
וחזר איתה להגדה

לאן הובילו הדרכים?
היכן ארבעת האחים?
בשיר שלנו ידידי
אסור לשאול יותר
מדי

ארבעה אחים

נעמי שמר

מילים ולחן: נעמי שמר

ביום בהיר ונהדר
יצאו מתוך ההגדה
חכם ותם רשע גדול
וזה שלא ידע לשאול
חכם ותם רשע גדול
וזה שלא ידע לשאול

וכשארבעת האחים
יצאו לנוע בדרכים
מיד מכל ארבע רוחות
פרחים הגיעו וברכות
מיד מכל ארבע רוחות
פרחים הגיעו וברכות

פגש חכם בחכמה
אהב התם את התמימה

הריני מוכן ומזומן לספר ביציאת במצרים
יחד עם כל ישראל

מעבדות לחרות, משעבוד לגאולה.

כי גם אנו יצאנו מבית עבדים ומגיא הריגה, ובנינו בית כל
ימט לנדחי ישראל על אדמתם.

ואת מועד החרות נוסיף לקדש בבית זה, אנו ובנינו ובני
בנינו, עד עולם.

על כן ניחד לילה זה מכל הלילות ונרבה לספר בו ביציאת

עֲבָדִים הָיִינוּ
לְפָרְעָה בְּמִצְרַיִם וַיַּעֲבִידֵנוּ בְּפָרֹךְ
וַנִּבְנוּ לוֹ עָרֵי מִסְכָּנוֹת
אֵת פְּתוֹם וְאֵת רַעְמִסֶּס

שירה:

עבדים היינו, היינו
עתה בני חורין, בני חורין .

וּנְגַאֵל מִשֵּׁם וְנַעֲבֹר יָם בְּחֶרֶבָה
וְאַרְבָּעִים שָׁנָה נִדְדָנוּ בַּמִּדְבָּר
וְנָבֹא אֶל אֲרָצֵנוּ
וְאֵלֵינוּ לֹא יָצְאוּ אֲבוֹתֵינוּ מִמִּצְרַיִם
הָרִי אָנוּ וּבְנֵינוּ וּבְנֵי בְנֵינוּ
מִשְׁעַבְדִּים הָיִינוּ לְפָרְעָה בְּמִצְרַיִם
וְאֵפִילוּ כָלָנוּ חֲכָמִים, כָּלָנוּ גְבוּרִים,
כָּלָנוּ יוֹדְעִים אֶת הַתּוֹרָה
מִצְוָה עָלֵינוּ לְסַפֵּר בִּיציאת מצרים.

וְכָל הַמְדַבֵּר לְסַפֵּר בִּיציאת מצרים - הָרִי זֶה מְשֻׁפָּח.

בְּמַתִּי מֵעַט יָרְדוּ אֲבוֹתֵינוּ מִצְרֵימָה
וַיְהִיו שָׁם לְגוֹי גָּדוֹל וְעֲצוּם. וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל פָּרוּ וַיִּרְבּוּ וַיִּשְׂרְצוּ וַיַּעֲצְמוּ
בְּמָאד מְאֹד וַתִּמְלֵא הָאָרֶץ אוֹתָם.
וַיָּקָם מֶלֶךְ חָדָשׁ עַל מִצְרַיִם, אֲשֶׁר לֹא יָדַע אֶת יוֹסֵף
וַיֹּאמֶר אֶל עַמּוֹ:

הִנֵּה עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רַב וְעֲצוּם מִמֶּנּוּ.
הֲבֵיאָה נִתְחַכְמָה לּוֹ פֶּן יִרְבֶּה.

וַיִּמְרְרוּ אֶת חַיֵּיהֶם בְּעִבּוּדָה קָשָׁה.

וַיִּצְוּ פַרְעֹה: "כָּל הַבֶּן הַיְלֹוֹד הַיְאוֹרֵה תִשְׁלִיכֶהוּ"
וַיֹּאנְחוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל וַתַּעַל שׁוֹעַתָם מִן הָעִבּוּדָה
וּכְאֲשֶׁר יַעֲנוּ אוֹתוֹ- כֵּן יִרְבֶּה וְכֵן יִפְרוּץ.

(ע"פ שמות א')

וַיְהִי בַיָּמִים הָהֵם וַיִּגְדַּל מֹשֶׁה
וַיֵּצֵא אֶל אָחִיו וַיֵּרָא בְּסַבְלוֹתָם.
וּמֹשֶׁה הָיָה רוֹעֶה אֶת צֹאן יִתְרוֹ חוֹתְנֹו פֹהוּ מִדִּין
וַיִּנְהַג אֶת הַצֹּאן אַחֵר הַמִּדְבָּר.
וַיֵּרָא מֶלֶאךְ-יְהוָה אֵלָיו בְּלִבַּת אֵשׁ
מִתּוֹךְ הַסֵּנֶה וַיֹּאמֶר:
רְאֵה רָאִיתִי אֶת עַנְי עַמִּי אֲשֶׁר בְּמִצְרַיִם
וְאֵת צַעֲקוֹתָם שָׁמַעְתִּי מִפְּנֵי נוֹגְשָׁיו,
כִּי יָדַעְתִּי אֶת מַכְאוּבָיו.

(שמות ג' ז')

וּפְקַחַת עֵינֵיהֶם בְּחֹזֶק יָד
עַל כָּל לַחֲצָם וְעַל כָּל עֲנָיִם
וּגְאַלְתָּ אוֹתָם.

(ד. פרישמן: במדבר)

וַיִּכְבֵּד פִּרְעֹה אֶת לְבוּוֹ וְלֹא שָׁלַח
אֶת הָעָם.

(שמות ח')

לֵךְ בֹּא מִצְרַיִמָּה
אֶל הַנְּעַנְיִים וְאֶל הַנְּדַבְּאִים
וְאָמַרְתָּ לָהֶם כִּי עֲבָדִים הֵם
וְהֵם לֹא יִבְיִנוּ;
כִּי אֲמֹלִים הֵם וְהֵם לֹא יִדְעוּ;
וְכִי גָדוֹל עֲנָיִם וּגְדוֹלִים מְכַאוֹבֵיהֶם
וְנִזְרָא לַחֲצָם
וְהֵם לֹא יֵאֱמִינוּ.

וְאַחַר בָּאוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וַיֹּאמְרוּ
אֶל פִּרְעֹה:
שְׁלַח אֶת עַמִּי!

וַיְהִי מִקֵּץ שְׁלוֹשִׁים שָׁנָה וְאַרְבַּע
מֵאוֹת שָׁנָה
וַיְהִי בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה יֵצְאוּ כָּל
עֲבָדֹתֵם מִמִּצְרַיִם

הוא הלילה הזה, ליל שמרים
לבני ישראל לדורותם

וְאֵלֹהֵי עֶשֶׂר מִכּוֹת שְׁלֶקוּ
הַמִּצְרַיִם:

דָּם ♦ עֲפָרְדֵּי ♦ פְּנִים
עֲרֹב ♦ דָּבָר
שֶׁחִין ♦ בָּרָד ♦ אֲרָבָה
♦ חֹשֶׁךְ
מִפֶּת פְּכוּדוֹת.

אָז יִשְׁרֵיךְ מִשָּׂה וּבְנֵי-יִשְׂרָאֵל
אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת:

אֲשִׁירָה לַיְי, כִּי גָאָה גָאָה
סוּס וְרֶכֶב וְרָמָה בַיָּם
אָמַר אוֹיֵב: אֲרֵדוּף, אֲשִׁיג

אֲחַלֵּק שָׁלַל
תְּמֹלֶאמוּ נַפְשִׁי, אָרִיק חֲרָבִי
תוֹרִישְׁמוּ יָדַי נִשְׁפָּת בְּרוֹחַךְ
כְּסָמוּ יָם
עָלְלוּ כַּעוֹפֶרֶת בְּמִים אֲדִירִים

הִים רָאָה זִינוּס
הִירְדָן יִסּוֹב לְאַחֹר
הֵהָרִים רִקְדוּ כְּאֵילִים
גְּבַעוֹת כְּבְנֵי עֶאֱן

בַּעֲצַת יִשְׂרָאֵל מִמְּצָרִים,
בֵּית יַעֲקֹב מֵעַם לֹעֵז
הֵייתָה יְהוּדָה לְקוֹדֶשׁוֹ
יִשְׂרָאֵל מִמְּשֻׁלּוֹתָיו

בְּבִקְתָהּ מִתְמוּשָׁטֶת מִיָּשׁוּן,
 עִם אֶחָיו בְּחֶסֶדִי אֶל חֲנוּן,
 הַתְּגוֹרֵר לוֹ אִי-אֶז אִישׁ בְּגִשְׁוֹן,
 אִישׁ-עֶבְרִי פְּלִמוֹנִי וְשִׁמוֹ נוֹן.
 בְּעֵמְקֵי סֶפֶר-שָׁמוֹת – שָׁם שָׁקַע הוּא
 בֵּין מְכָרוֹת רַעֲמָסָס אוֹ פְּתָם.
 וְלְמוֹפְתִים נוֹרְאִים לֹא חָפָה הוּא
 כִּי אָמַר הוּא: מוֹפְתִים? מַה פְּתָאם?
 תַּחַת שֹׁבֵט נוֹגֵשׁ הַקּוֹרֵעַ
 מֵעֲלָיו אֶת עוֹרוֹ הַצֹּהֵב,
 דָּם הַלֵּךְ, הוּא, אֲדִישׁ וְיַגֵּעַ,
 לְבָבוֹ לֹא נִשְׁבֵּר מִמְּכָאוֹב.
 וּבְאוֹתָהּ הִלִּיכַת עֲצֵלְתִּים
 הוּא נִגַּשׁ וְאָסַף אֶת כָּלָיו
 בְּיוֹם צֵאת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם...
 כְּאִמּוֹר שָׁם בְּסֶפֶר הָעֵב.
 וְהִדְלִיקוּ שְׁמִים וְאָרֶץ
 אֶת מוֹפְתֵי לְדָתוֹ שֶׁל הָעָם,

וְרִתְחוּ הַתְּהוֹמוֹת וְסַעְרוּ
 וּלְשִׁנִּים נִקְרַע הַיָּם –
 אָבֵל גַּם אֶת הַיָּם הַקְּרוּעַ,
 וְהַמְּנוֹת מִשְׁנֵי עֶבְרִיו,
 הוּא עֶבֶר, עִם סִלּוֹ הַקְּלוּעַ,
 כְּדָבָר הַמּוֹכֵן מֵאֲלֵיו.
 וְהִקְרַב לֹא נָתַן בּוֹ צְמַרְמָרֶת
 וְלָבּוֹ עוֹד עֵקֶשׁ וּמַחֲשָׁה –
 כִּדּוּ הַגִּיעָה אֶתוֹ הַמְּסוּרֶת
 אֶל פְּסוּקֵי “אֶז יִשִּׁיר מִשֵּׁה”...
 אָבֵל אֶז, עֵת גְּלָגַל כְּמוֹ רַעַם
 שִׁיר-הַחַג בְּאֲדִיר עַל הַחוּף, –
 אֶז (גַּם נוֹן לֹא יָדַע עוֹד מַה-טַעַם...)
 בּוֹ הַשִּׁבְרֵי לְבָבוֹ כִּי בָּא סוּף...
 הוּא זָכַר אֶת הַטֵּיט וְהַחֲמָר,
 וְזָכַר אֶת הַשׁוֹט בְּאֵדָם,
 וּפְצָעָיו שֶׁהִחֲרִישׁוּ בְּלִי אִמָּר,
 צָעָקָה נִשְׂאוֹ יַחַד פְּתָאם.

הוא זכר המופתים שבארץ,
הוא זכר את החשך-נדם, הוא זכר התהומות שסערו,
הוא הבין פי נקרע לו הים –
בְּדֹדוֹ הַשְּׁעִירָה כְּמוֹ יַעַר

את ראש בְּנוֹ הוא הִחְלִיק בְּעֵדְנָה.
ויהושע (בן-נון) עודו נער,
עודו נער קָטָן בְּגִדְנָ"ע...
בְּעֵמְקֵי סֶפֶר-שְׁמוֹת הַתִּיבֵּשׁ
אִישׁ זָקֵן מְפֹשְׁטֵי יִשְׂרָאֵל –
וְהָאִיר אָז אוֹתוֹ הַיָּרֵחַ,
הַדּוֹלֵק מְעִלְיוֹ הַלֵּיל

פסח תש"ט

האיש הפשוט נון מלטף את ראש בנו הנער – יהושע –
ומתייפח. אותו נער, אנו יודעים, יגדל לממש את הבטחת
שירת-הים. יהושע כבר שייך לדור שדוחה את העבדות
ונלחם על חירותו, דור שחזר להיסטוריה מן הגלות
חסרת-הזמן במצרים. אך טרם הגיע השיר לסיום.
בשורותיו האחרונות זורח הירח, אשר האיר מעל נון, גם
על אלתרמן וקוראיו, חוגגי חג החירות תש"ט לראשונה
מזה אלפיים שנים במדינתם הריבונית בארץ-ישראל.
הנס של נון הוא הנס של תש"ח. פשוטי ישראל דאז (נון
ובני דורו), הם החלוצים ושורדי השואה "דהיום"
(1949). מועד פרסום השיר הוא חלק מהותי בו.

כוס שני

כוס ברכה ותודה, ליציאת ישראל
משעבוד לחרות
מגולה לגאולה, לחיים ולישועה!
להיותנו בני חורין
אנשים חופשיים בארצנו

שירה: ומשה היכה על צור, במטה היכה על סלע
במטה היכה על סלע, ויצאו ממנו מים,
הפלא ופלא – אמן סלע
ומשה הבאי גדי, ויניקהו דבש מלע
ויהי קולו כמעין זך וצלול כמים
הפלא ופלא – אמן סלע

זְכוֹר אֶת הַיּוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר יֵצְאָתָם בּוֹ מִמִּצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים
כִּי בְּכָל דּוֹר וָדוֹר חָיַב אָדָם לִרְאוֹת אֶת עֲצֻמוֹ כְּאִילוֹ יֵצֵא הוּא
מִמִּצְרַיִם, לֹא אֲבוֹתֵינוּ בַלְבַּד, אֲף אֲנִי נִגְאֲלָנוּ עִמָּהֶם.

יציאת מצריים הוא בכל אדם ובכל זמן, בכל שנה ושנה, וגם בכל יום ויום יש בו
בהינתן פסח ויציאת מצריים
ר' נחמן מברסלב המאה ה-18

מצריים הן לא עברה ולא בטלה מן העולם. הלא היא קיימת ועומדת: הן מצריים של נפש
היחד והן זו של האומה והן זו של כל האנושות המשועבדת. שוט הנוגש של סדרי חיי
נואלים ומעוותים תלוי עליהם וכופה אותם להקים פיתום ורעמסס לא להם.
הגדת פסח. קיבוץ בית אורן 1945.

וְהִיא שְׁעֵמֶדָה לְאַבֹּתֵינוּ וְלָנוּ
שְׁלֹא אֶחָד בְּלִבָּד עֵמֵד עָלֵינוּ לְכַלּוֹתֵנוּ
אֶלֶּא שְׁבִכָּל דּוֹר וְדוֹר עוֹמְדִים עָלֵינוּ לְכַלּוֹתֵנוּ
וְאָנוּ נִצְלִים מִיָּדָם.

(נוסח חדש)

להשתחרר – קל הדבר.

להיות בן חורין – קשה עד מאוד .

אנדרה ז'יד, סופר, צרפת.

ככל שאדם מבין את עיצמו טוב יותר כך גוברת חירותו ומתרחב לפניו אופק האפשרויות

א.ב. יהושוע " בזכות הנורמליות".

עבדי זמן עבדי עבדים הם ,

עבד אדוני הוא לבד חופשי.

על בן בבקשו כל אנוש חלקו, חלקי אדוני אמרה נפשי"

ר' יהודה הלוי.

אוכלים,

דִּינָד, (וברמה הלאומית, משפחתית, אישית)

אילו הוציאנו ממצרים, ולא עשה בהם שפטים - דִּינָד

אילו עשה בהם שפטים, ולא עשה באלוהיהם - דִּינָד

אילו עשה באלוהיהם ולא הרג את בכוריהם - דִּינָד

אילו הרג את בכוריהם ולא נתן לנו את ממונם - דִּינָד

אילו נתן לנו את ממונם ולא קרע לנו את היס - דִּינָד

אילו קרע לנו את היס ולא העבירונו בתוכו בחורבה - דִּינָד

אילו העבירונו בתוכו בחורבה ולא שקע את צרינו בתוכו - דִּינָד

אילו שקע צרינו בתוכו ולא סיפק צורכנו במדבר ארבעים שנה - דִּינָד

אילו סיפק צורכנו במדבר ארבעים שנה ולא האכילנו את המן - דִּינָד

אילו האכילנו את המן ולא נתן לנו את השבת - דִּינָד

אילו נתן לנו את השבת ולא קרבנו לפני הר סיני - דִּינָד

אילו קרבנו לפני הר סיני ולא נתן לנו את התורה - דִּינָד

אילו נתן לנו את התורה ולא הכנסנו לארץ ישראל - דִּינָד

אילו הכנסנו לארץ ישראל ולא בנה לנו את בית הבחירה - דִּינָד

"על אחת כמה וכמה, טובה ומכופלת...."

וְגַר זָאב עִם כֶּבֶשׂ וְנֹמֵר עִם גְּדֵי יִרְבֵּץ
וְעֹגֵל וּכְפִיר וּמְרִיא יַחְדָּו
וְנֶעֱד קֶטֶן נוֹהֵג בָּם.
לֹא יִרְעוּ וְלֹא יִשְׁחִיתוּ
כִּי מְלֹאָה הָאָרֶץ דַּעְהָ.

(ישעיהו ב')

הנאבקים והעושים לעשיית
שלום
על ישראל ועל העולם כולו!
לחיים ולשלום.

וְהָיָה בְּאַחֲרֵי הַיָּמִים
וּכְתַתּוּ חֲרָבוֹתֵם לְאֵתִים
וַחֲנִיתוֹתֵיהֶם לְמִזְמֵרוֹת.
לֹא יִשָּׂא גּוֹי אֶל גּוֹי חֶרֶב
וְלֹא יִלְמְדוּ עוֹד מִלְחָמָה!
וְשִׁפְטוּ בְּצַדֵּק דְּלִים
וְהוֹכִיחַ בְּמִישׁוֹר לְעַנְוֵי-אָרֶץ.

שִׁינֵי שְׁלוֹם וּפְרוֹס סוֹכֵת
שְׁלוֹם
בְּרוֹס שְׁלֵישִׁי
נִישָׂא לְשִׁלוֹם יִשְׂרָאֵל
לְכָל הַשּׁוֹמְרִים עַל בְּטַחוּנָה
וְלְכָל הַחֹלְמִים

שירה: והטיפו וההרים עסיס 2 x
וכל הגבעות תתמוגגנה 2 x

הנה ימים באים
ונגש חורש בקוצר ודורך
ענבים במושך הזרע.
והטיפו ההרים עסיס וכל
הגבעות תתמוגגנה.
ושבתי את שבות עמי ישראל
ובנו ערים נשמות וישבו ונטעו
קרמים
ושתי את יינם ועשו גנות
ואכלו את פריהם.
ונטעתים על אדמתם ולא
ינתשו עוד מעל אדמתם.

(עמוס, ט')

שְׁחָקִי, שְׁחָקִי עַל הַחֲלוּמוֹת,

זוֹ אֲנִי הַחוּלָם שָׁח.

שְׁחָקִי כִּי בְּאֲדָם אֲאָמִין,

כִּי עוֹדֵנִי מֵאֲמִין בְּךָ.

כִּי עוֹד נִפְשִׁי דְרֹר שׁוֹאֶפֶת

לֹא מִכְרַתֶּיהָ לְעַגְל-פֶּז,

כִּי עוֹד אֲאָמִין גַּם בְּאֲדָם,

גַּם בְּרוּחוֹ, רוּחַ עֹז.

רוּחוֹ יִשְׁלִיךְ כְּבָלֵי-הַבֵּל,

יְרוּמְמוּנוּ בְּמַתִּי-עַל;

לֹא בְרָעַב יְמוֹת עֵבֶד,

דְרֹר – לִנְפֶשׁ, פֶּת – לְדָל.

שְׁחָקִי כִּי גַם בְּרַעוֹת אֲאָמִין,

אֲאָמִין, כִּי עוֹד אֶמְצָא לֵב,

לֵב תִּקְוֹתֵי גַם תִּקְוֹתֶיךָ,

יְחוּשׁ אֲשֶׁר, יְבִין כְּאֵב.

אֲאָמִינָה גַם בְּעֵתִיד,

אִף אִם יִרְחַק זֶה הַיּוֹם,

אֵד בּוֹא יְבוֹא – יִשְׁאוּ שְׁלוֹם

אֲזוֹ וּבִרְכָה לְאֵם מְלֶאֶם.

יִשׁוּב יִפְרַח אֲזוֹ גַם עַמִּי,

וּבְאֶרֶץ יְקוּם דוֹר,

בְּרִזְל-כְּבָלָיו יוֹסֵר מְנוֹ,

עֵין-בְּעֵין יִרְאֶה אוֹר.

יְחִיָּה, יֵאָהֵב, יַפְעֵל, יַעֲשֵׂה,
דוֹר בְּאֶרֶץ אֲמֹנִים חִי
לֹא בַעֲתִיד – בְּשָׂמִים,
חַיֵּי-רוּחַ לוֹ אֵין דָּי.

אֲזֵ שִׁיר חֲדָשׁ יִשִּׁיר מְשׁוֹרֵר,
לִיפִי וְנִשְׁגָּב לְבוֹ עַר ;
לוֹ, לְצַעִיר, מְעַל קִבְרֵי
פְּרָחִים יִלְקֹטוּ לְזֶר.

אודסה 1892

כוס מים חיים – כוסה של מרים

התורה מספרת על העם כולו – נשים וגברים – שיצאו ממצרים לחירות עולם, אולם במשך דורות רבים הוצנע חלקן של הנשים באירוע, כפי שנעשה לקולן ולתרומתן בתחומים אחרים. כשאנו מקיימים את המצווה לספר ביציאת מצרים אנחנו מצוים לשוב ולהעניק לקול זה את מקומו. בבואנו לעשות זאת, זוהרת לפנינו באור יקרות דמותה של מרים הנביאה, אחותו הבכורה של משה, שחכמת לבה, הכרעותיה ודבר

האלוהים אליה היו חלק מכריע בגאולת מצרים.
המדרש מספר על בארה של מרים שהשקתה את העם בדרכו. לכבודה של מרים נוהגות משפחות רבות בעולם היהודי למזוג כוס ברכה נוספת, כוס מים חיים, כוסה של מרים, לסמל את השוויון בין בני האדם באשר הם. מוזגים כוס מים צלולים, מציבים אותה ליד כוסו של אליהו הנביא ואומרים:
יהי רצון מלפניך יי אלוהינו ואלוהי אמותינו ואבותינו, שתדריכנו להרבות חירות ושוויון בעולמנו, ונאמר: אמן.

זֶזֶסְכֵּל סִדְרֵי פְסִיז

כִּהְלִכְתּוּ

כִּכְלֵ מִשְׁפָּטָיו וּזְקָתוֹ

כִּאֲשֶׁר זָכִינוּ לְסִדְר

אוֹתוֹ , כֵּן זָוֹכָה

לְעִשׂוֹתוֹ

נְבָרָה עַל הַגָּפוֹן וְעַל פְּרֵי הַגָּפוֹן
וְעַל אֶרֶץ הַמְּדֵה, טוֹבָה וּדְחָבָה
לְאֶכּוֹל מִפְּרֵיהָ וּלְשִׁבּוֹעַ מִטוֹבָה
נְבָרָה עַל אֲשֶׁר נִגְאָלְנוּ וְהִגְעֵנוּ
לְלִילָה זֶה,
לְשִׁמוּחַ וְלִגִּיל וְלִהְסֵב בּוֹ יַחַד.
כֵּן נִגִּיעַ לְמוֹעֲדִים וְלִדְגָלִים
הַבָּאִים לְקִרְאָתֵנוּ בְּשָׁלוֹם,
שִׁמְחִים בְּבִנְיָן וְשָׁשִׁים בְּעִבּוּדָה
וְנִשְׁיֵיר שִׁיר חֲדָשׁ
עַל גְּאֻלָּתֵנוּ וְעַל פְּדוּת נַפְשֵׁנוּ.

כוס רביעי

כוס תודה וברכה

נישא ליצירה, לעשייה

ולהתחדשות

שתמיד תמלא את חיינו

שנראה שכר לעמלנו.

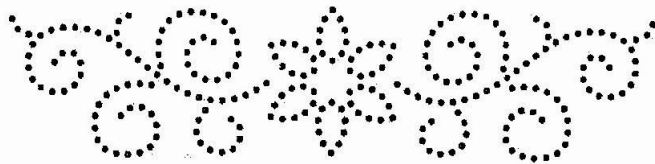
למשפחה שיושבת איתנו היום

ולמשפחה הנמצאת במרחק אך

קרובה ללב.

לחברות החמה והתומכת.

לבריאות והנאה, לחיים ולברכה.

אחד מי יודע

אחד מי יודע? אחד אני יודע. אחד אלוהינו
שבשמים ובארץ.

שניים מי יודע? שניים אני יודע. שני לוחות
הברית.

שלושה מי יודע? שלושה אני יודע. שלושה
אבות.

ארבע מי יודע? ארבע אני יודע. ארבע אימהות.

חמישה מי יודע? חמישה אני יודע. חמישה
חומשי תורה.

שישה מי יודע? שישה אני יודע. שישה סדרי
מישנה.

שבעה מי יודע? שבעה אני יודע. שבעה ימי
שבתא.

שמונה מי יודע? שמונה אני יודע. שמונה ימי
מילה.

תשעה מי יודע? תשעה אני יודע. תשעה ירחי
לידה.

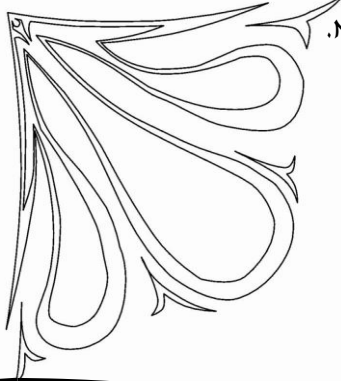
עשרה מי יודע? עשרה אני יודע. עשרה דבריא.

אחד עשר מי יודע? אחד עשר אני יודע. אחד
עשר כוכביא.

שנים עשר מי יודע? שנים עשר אני יודע. שנים
עשר שבתיא.

שלושה עשר מי יודע? שלושה עשר אני יודע.
שלושה עשר מדיא.

" ספירת מלאי".

חד גדיא

האזינו חבריא מעשה בחד גדיא
הסיפור איש לא בדה כך כתוב
בהגדה.
חד גדיא, חד גדיא

אבא אל השוק הלך וקנה גדי
צח ורך
זה הגדי גדי עיזים הוא קנה
בשני זוזים.
חד גדיא, חד גדיא

החתול ארוך שפם מחשבה רעה
זמם
את הגדי תפס בכף, ואחר אותו
טרף
חד גדיא, חד גדיא

שטף מים, מים גל, על האש
קפץ חיש קל
השתרע רגע קט, והאש כבתה
מיד

זאת ראה והתמרמר הכלבלב
שבחצר
לזולל הוא לא סלח ונשוך אותו
נשך
חד גדיא, חד גדיא

מן החוץ זינק מקל, על הכלב
התנפל
כל המים אשר בו, הוא הגיח
אל קרבו
חד גדיא, חד גדיא

ובקצב רב חבט והרביץ בו מכל
צד
חד גדיא, חד גדיא

השתולל אז שביב האש במקל
לנקום ביקש
חד גדיא, חד גדיא

בא השור אל האגם, את המים
הוא לגם

התלקח פיה ופה, המקל כליל
נשרף
חד גדיא, חד גדיא
חד גדיא, חד גדיא

משמים בא מלאך, והפיל את
הטבח
שמאין רוחו עצור, והכריע את
השור
חד גדיא, חד גדיא

מרקיע קול קרא, קץ לרשע קץ
לרע
מן הארץ שוד ייתם, ושלום על
העולם
חד גדיא, חד גדיא

הטבח בחר קורבן, את השור
הגרגרן
הוא השחיז את הסכין, ארוחת
בשר הכין

צפון

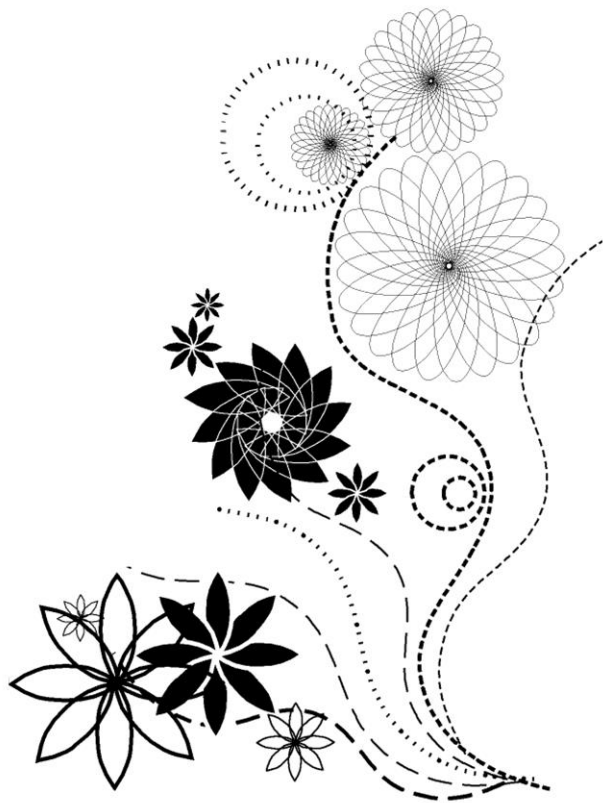
מזמינים את הילדים למצוא את האפיקומן .
בתום משא ומתן על החזרתו מחלקים את האפיקומן למסובים כדי שיימו את הארוחה עם טעמה של המצה.

מקור המילה “אפיקומן” הוא מהיוונית ופירושה המילולי – הוציאו לפני .
מילה זו שימשה לתיאור הקינוח לארוחה .
בליל הסדר“ אין מפטירין אפיקומן ” משמע, אין מסיימים בקינוח אלא בקרבן הפסח עצמו, ובימינו במצה .

המילה אפיקומן שי

משה אף לתיאור המנהג היווני הלניסטי לצאת בסיום הסעודה לרחובות העיר ולהתארח בבתי חברים או לצאת למשתה.

הקביעה כי“ אין מפטרים אחר הפסח אפיקומן”
נועדה להדגיש כי בליל הסדר נשארת כל המשפחה יחדיו לטובת חגיגת החג.

הגדה של פסח

הבסיס נערך ע"י: מיכל ושלומית מאירס
ובהמשך : שרהלה ודורון רוזנבלום
עיצוב השער והעיטור: נאוה אורן